

1517**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 9 czerwca 2004 r.

w sprawie noszenia orderów, odznaczeń i odznak przez żołnierzy zawodowych

Na podstawie art. 50 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750 oraz z 2004 r. Nr 116, poz. 1203) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa warunki i sposób noszenia orderów, odznaczeń i odznak przez żołnierzy zawodowych, zwanych dalej „żołnierzami”.

§ 2. Sposób noszenia orderów i odznaczeń oraz ich miniatur, baret, rozetek i wstążeczek regulują rozdziały 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 listopada 1992 r. w sprawie opisu, materiału, wymiarów, wzorów rysunkowych oraz sposobu i okoliczności noszenia odznak orderów i odznaczeń (Dz. U. Nr 90, poz. 452).

§ 3. Odznaki nosi się na kurtce munduru, bluzie marynarskiej, bluzie-olimpijce i koszulo-bluzie, przymocowane bezpośrednio do munduru lub na pasku skórzanym przypiętym do guzika lewej górnej kieszeni.

§ 4. 1. Na kieszeniach kurtek munduru i bluz-olimpijek w Wojskach Lądowych oraz Siłach Powietrznych, a także bluz-olimpijek Marynarki Wojennej odznaki nosi się:

- 1) na środku lewej górnej kieszeni, między guzikiem klapki a dolną krawędzią kieszeni, odznakę pamiątkową, nie więcej niż dwie odznaki;
- 2) na środku prawej górnej kieszeni, między guzikiem klapki a dolną krawędzią kieszeni, nie więcej niż dwie odznaki, jak:
 - a) odznakę absolwencką uczelni wojskowej,
 - b) odznaki: wzorowy żołnierz, podchorąży, dowódca oraz odznaki niewojskowe.

2. Dwie odznaki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, umieszcza się symetrycznie. Jeżeli druga odznaka ma kształt wydłużony poziomo, nosi się ją tuż pod odznaką pierwszą z zachowaniem symetrii między guzikiem a dolną krawędzią kieszeni. Łącznie na obu kieszeniach umieszcza się nie więcej niż cztery odznaki.

3. Na środku lewej i prawej połowy klapki prawej górnej kieszeni, również koszulo-bluzie, można nosić po jednej odznace: honorowej, stowarzyszenia, sportowej.

4. Na środku prawej górnej kieszeni koszulo-bluzy, między guzikiem klapki a dolną krawędzią, można nosić jedną odznakę absolwencką.

5. Dopuszcza się w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 4, noszenie jednej odznaki na pasku skórzanym

w kolorze czarnym, o szerokości 15 mm, założonym na guzik pod klapkę górnej kieszeni.

§ 5. W Wojskach Lądowych nad lewą górną kieszenią kurtki munduru nosi się odznakę instruktora spadochronowego lub skoczka spadochronowego na wysokości 55 mm powyżej klapki, lekko pochyloną w stronę lewego rękawa, pomiędzy guzikiem a zewnętrznym brzegiem klapki. Odległość liczona jest do dolnej krawędzi odznaki.

§ 6. W Siłach Powietrznych oraz w Marynarce Wojennej na kurtce munduru i bluzie-olimpijce odznaki specjalności lotniczych nosi się:

- 1) odznaki pilota i nawigatora — na wysokości 90—100 mm powyżej lewej górnej kieszeni, w linii pionowej guzika;
- 2) odznaki specjalności lotniczo-technicznych i instruktora spadochronowego — na wysokości 55 mm powyżej górnej lewej kieszeni;
- 3) odznakę skoczka spadochronowego — na wysokości 90—100 mm nad prawą górną krawędzią, na styku kołnierza z wyłogiem;
- 4) odznakę „Zastużony Pilot Wojskowy” — nosi się w odległości 10 mm w lewo od odznaki skoczka spadochronowego;
- 5) w przypadku posiadania odznaki pilota lub nawigatora i odznaki instruktora spadochronowego — odznakę instruktora spadochronowego nosi się w miejscu oznaki skoczka spadochronowego — na wysokości 90—100 mm nad prawą górną krawędzią, na styku kołnierza z wyłogiem.

§ 7. W Marynarce Wojennej liczba odznak noszonych na lewej i prawej stronie kurtki munduru lub bluzy marynarskiej jest taka sama jak w Wojskach Lądowych oraz w Siłach Powietrznych, z tym że:

- 1) odznaki, których jeden z wymiarów przekracza 40 mm, w tym: absolwenckiej uczelni wojskowej lub cywilnej, wojskowej szkoły zawodowej, kursów specjalistycznych, wzorowy marynarz, podchorąży, dowódca oraz inne równorzędne odznaki wojskowe i niewojskowe, nosi się na kurtce mundurowej w odległości 60—80 mm na zewnątrz drugiego górnego prawego guzika, a na bluzach wyjściowych marynarskich 80—120 mm poniżej rozcięcia dekoltu i 80—120 mm w prawo od środka przodu bluzy; drugą odznakę, nie więcej niż dwie, umieszcza się obok pierwszej w odległości 10 mm w kierunku rękawa;
- 2) odznaki, których kształt nie przekracza wymiarów 40x40 mm: honorowe, stowarzyszeń i sportowe

nosi się na kurtce munduru 10 mm na zewnątrz pierwszego górnego prawego guzika, a na bluzie marynarskiej 10 mm powyżej odznaki wymienionej w pkt 1; drugą odznakę, nie więcej niż dwie, umieszcza się obok pierwszej w odległości 10 mm w kierunku rękawa: odznaki, których jeden z wymiarów przekracza 40 mm, nosi się według zasad określonych w pkt 1;

- 3) odznakę pamiątkową nosi się: na kurtce munduru na lewej stronie na wysokości drugiego guzika, w linii pionowej pierwszego lewego guzika; na bluzie marynarskiej symetrycznie w stosunku do oznak wymienionych w pkt 1; kolejną odznakę, nie więcej niż dwie, umieszcza się obok pierwszej w odległości 10 mm w kierunku rękawa;
- 4) odznakę „Marynarz Okrętów Podwodnych” nosi się:
 - a) na prawej stronie na kurtce munduru 60—80 mm nad odznakami noszonymi obok pierwszego górnego guzika, na bluzie-olimpijce bezpośrednio nad krawędzią kieszeni, symetrycznie w linii pionowej guzika,
 - b) na lewej stronie, na swetrze oficerskim, symetrycznie, bezpośrednio pod odznaką stopnia wojskowego;
- 5) odznakę „Dowódca Okrętu” noszą:
 - a) aktualnie pełniący obowiązki dowódcy okrętu — na prawej stronie munduru, zgodnie z pkt 2,
 - b) osoba, która pełniła obowiązki dowódcy okrętu — na lewej stronie, 10 mm symetrycznie nad baretkami;
- 6) odznaki pilota, nawigatora, specjalności lotniczo-technicznych i instruktora spadochronowego nosi się na lewej stronie kurtki munduru, 30—40 mm symetrycznie nad baretkami;
- 7) odznakę skoczka spadochronowego nosi się na prawej stronie na kurtce munduru, 60—80 mm nad odznakami noszonymi obok pierwszego górnego guzika;
- 8) odznakę „Zastużony Pilot Wojskowy” nosi się w odległości 10 mm w lewo od odznaki skoczka spadochronowego;
- 9) w przypadku posiadania odznaki pilota lub nawigatora i odznaki instruktora spadochronowego — odznakę instruktora spadochronowego nosi się w miejscu oznaki skoczka spadochronowego.

§ 8. Nad prawą górną kieszenią kurtek ubiorów galowych można nosić jedną odznakę przypinaną za pomocą klamry — na wysokości 55 mm powyżej klapki kieszeni, w Siłach Powietrznych oraz Marynarce Wojennej — 10 mm poniżej odznaki „Zastużony Pilot Wojskowy”.

§ 9. Odznakę za rany i kontuzje doznane podczas działań wojennych nosi się bezpośrednio nad górnym rzędem orderów i odznaczeń lub baretok symetrycznie

do guzika kieszeni. W Marynarce Wojennej odznakę tę nosi się na kurtce munduru lub bluzie marynarskiej symetrycznie do krawędzi bocznych wstążek orderów, odznaczeń lub baretok.

§ 10. 1. Na kurtce munduru nosi się odznaki orderów i odznaczeń zawieszane na wstążkach długości 55—60 mm każda. Górna krawędź wstążek wszystkich orderów i odznaczeń powinna tworzyć równą linię poziomą.

2. Na kurtkach Wojsk Lądowych oraz Sił Powietrznych order i odznaczenie nosi się symetrycznie rozmieszczone na wysokości 55 mm powyżej klapy lewej górnej kieszeni, w następujący sposób:

- 1) jeden order lub odznaczenie — na wysokości lewej piersi, przy czym wstążkę podkłada się pod klapę kołnierza, tak aby order lub odznaczenie przykrywał klapkę górnej kieszeni symetrycznie do jej brzegów i guzika;
- 2) od dwóch do czterech orderów lub odznaczeń — w jednym rzędzie bez przerw między wstążkami, z tym że przy ilości trzech i więcej orderów lub odznaczeń — wstążkę pierwszego orderu lub odznaczenia podkłada się do odpowiedniej niezbędnej szerokości dla zachowania symetrii pod klapę kurtki munduru;
- 3) od pięciu do ośmiu orderów lub odznaczeń — w jednym rzędzie, tak by zajęły szerokość czterech wstążek umieszczonych obok siebie, przy czym wstążkę drugiego i kolejnych orderów lub odznaczeń podkłada się częściowo pod wstążkę poprzedniego orderu lub odznaczenia;
- 4) maksymalnie do ośmiu orderów lub odznaczeń w rzędzie;
- 5) większą ilość orderów i odznaczeń niż osiem — nosi się w dwóch lub więcej rzędach;
- 6) kolejne rzędy orderów lub odznaczeń umieszcza się w ten sposób, aby wstążki górnego rzędu w całości zasłaniały wstążki dolnego rzędu, a odznaki dolnego rzędu do połowy.

3. Na kurtce munduru Marynarki Wojennej nosi się order i odznaczenia w odległości 140—160 mm ponad drugim guzikiem od góry lewego rzędu guzików, a na bluzie marynarskiej 20 mm ponad początkiem rozcięcia dekoltu, w następujący sposób:

- 1) jeden order lub odznaczenie na kurtce munduru umieszcza się symetrycznie między krawędzią klapy a wszyciem rękawa, a na bluzie marynarskiej w odległości 20 mm w lewo od krawędzi wyłożonego krawata marynarskiego;
- 2) od dwóch do czterech orderów lub odznaczeń nosi się w jednym rzędzie bez przerw między wstążkami, przy czym pierwszą wstążkę podkłada się do połowy pod klapę kurtki krawata marynarskiego;
- 3) większą ilość orderów lub odznaczeń niż cztery nosi się w sposób określony w ust. 2 pkt 3, 4 i 5.

§ 11. 1. W Wojskach Lądowych oraz w Siłach Powietrznych dolny rząd barettek powinien być umieszczony bezpośrednio nad klapą lewej górnej kieszeni kurtki munduru, przy czym:

- 1) pojedynczą baretkę umieszcza się symetrycznie nad środkiem kieszeni;
- 2) od dwóch do trzech barettek — w jednym rzędzie obok siebie bez przerw między baretkami, umieszczone symetrycznie nad środkiem kieszeni;
- 3) powyżej trzech barettek — w dwóch lub więcej rzędach bezpośrednio jeden pod drugim, w każdym rzędzie po trzy baretki przy uwzględnieniu pkt 4, lewą krawędź zestawu barettek składającego się z dwóch i więcej rzędów należy umieszczać ukosem, równoległe do wszycia rękawa, przy czym każdy następny rząd barettek powinien być wysunięty o 2 mm w stosunku do poprzedniego; w rzędzie dolnym mniej niż trzy baretki nosi się w ten sposób, aby znajdowały się pod środkiem bezpośredniego rzędu górnego;
- 4) eksponuje się w kolejności baretki orderów lub odznaczeń nadanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz w ustalonej kolejności ich noszenia — odznaczenia nadane przez: Prezesa Rady Ministrów, Ministra Obrony Narodowej, a w dalszej kolejności według uznania żołnierza; w ostatniej kolejności odznaczenia zagraniczne;
- 5) gdy klapa kurtki zakrywa całkowicie pierwszą baretkę najwyższego orderu lub odznaczenia górnego rzędu, wówczas nosi się w tym rzędzie tylko dwie baretki; dwa dolne rzędy barettek mogą być wykonane z czterech i więcej barettek do całkowitego wypełnienia przestrzeni nad klapką lewej górnej kieszeni.

2. W Marynarce Wojennej baretki nosi się na kurtce munduru, w odległości 140—160 mm ponad drugim guzikiem, od góry lewego rzędu guzików do krawędzi dolnego rzędu barettek, a na bluzach wyjściowych marynarskich 20 mm ponad początkiem rozcięcia dekoltu, w sposób następujący:

- 1) pojedynczą lub dwie baretki umieszcza się symetrycznie między krawędzią klapy kurtki i wszyciem

rękawa, a na bluzie marynarskiej 20 mm w lewo od krawędzi wyłożonego krawata marynarskiego;

- 2) trzy baretki w jednym rzędzie obok siebie, bez przerw między baretkami, umieszczone tuż przy krawędzi klapy kurtki, krawata marynarskiego;
- 3) powyżej trzech barettek — w dwóch lub więcej rzędach bezpośrednio jeden pod drugim, w każdym rzędzie po trzy baretki; w rzędzie dolnym mniej niż trzy baretki nosi się w ten sposób, by znajdowały się one pod środkiem bezpośredniego rzędu górnego;
- 4) gdy klapa kurtki lub krawat marynarski zakrywa całkowicie pierwszą baretkę najwyższego orderu lub odznaczenia górnego rzędu, wówczas nosi się w tym rzędzie tylko dwie baretki umieszczone w taki sposób, aby były one widoczne;
- 5) baretki można nosić również na bluzie-olimpijce i koszulo-bluzie, przypięte nad lewą kieszenią.

§ 12. 1. Łącznie z baretkami do ubioru galowego można nosić jedną pełną odznakę orderu lub odznaczenia. W tym przypadku odznakę orderu lub odznaczenia nosi się w sposób, o którym mowa w § 10. W Marynarce Wojennej na wysokości pierwszej baretki górna krawędź wstążki pokrywa się z górną krawędzią baretki.

2. Sposób noszenia orderów, odznaczeń oraz ich barettek, a także noszenia odznak określa załącznik do rozporządzenia.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2004 r.¹⁾

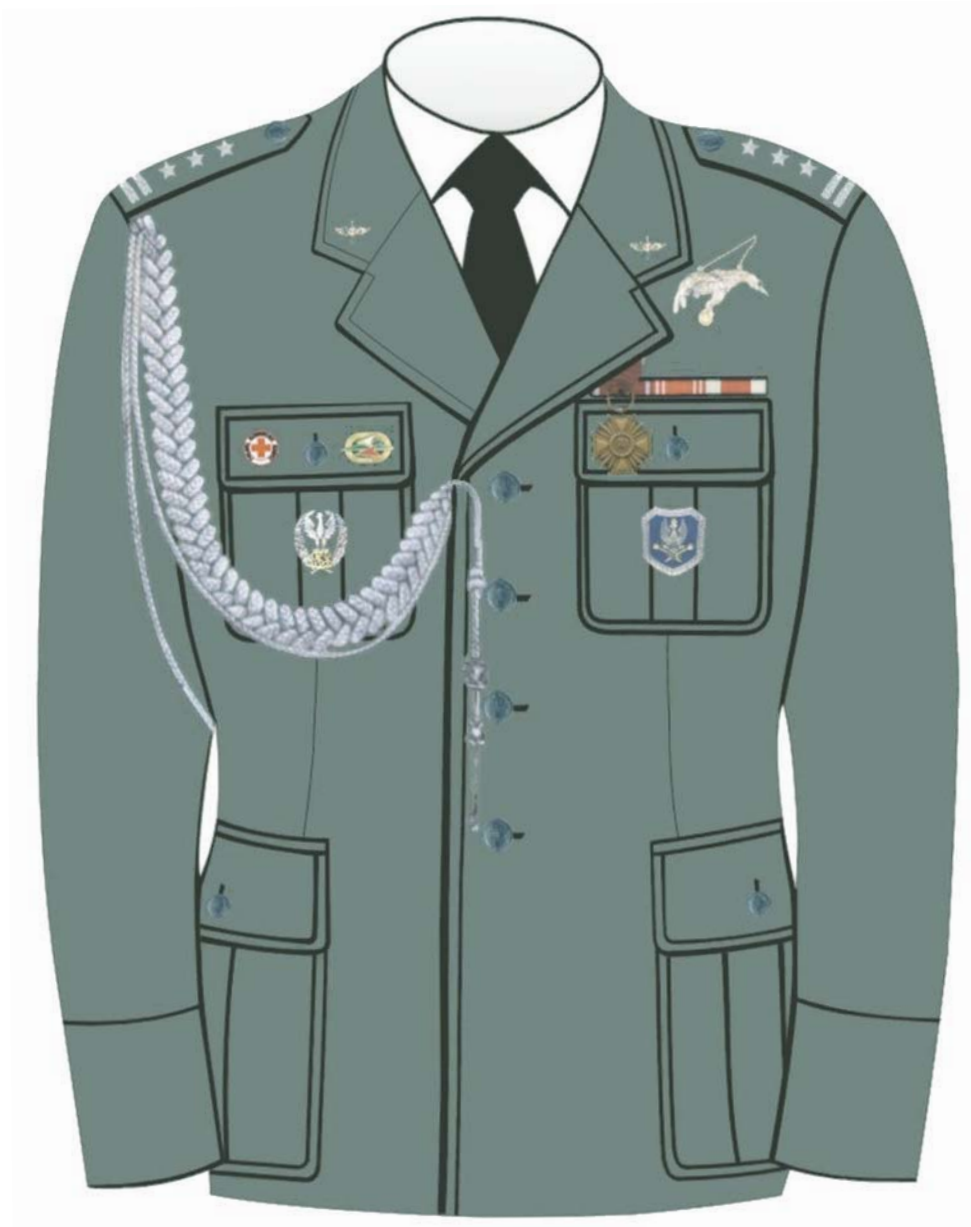
Minister Obrony Narodowej: *J. Szmajdziński*

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone zarządzeniem Nr 48/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 października 1995 r. w sprawie wprowadzenia przepisów ubiorczych żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Rozk. MON z 1995 r. poz. 188), które traci moc na podstawie art. 188 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750 oraz z 2004 r. Nr 116, poz. 1203).

Załącznik do rozporządzenia Ministra Obrony
Narodowej z dnia 9 czerwca 2004 r. (poz. 1517)

Rys. 1. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru galowego
oficera Wojsk Lądowych

Rys. 2. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru galowego oficera Sił Powietrznych

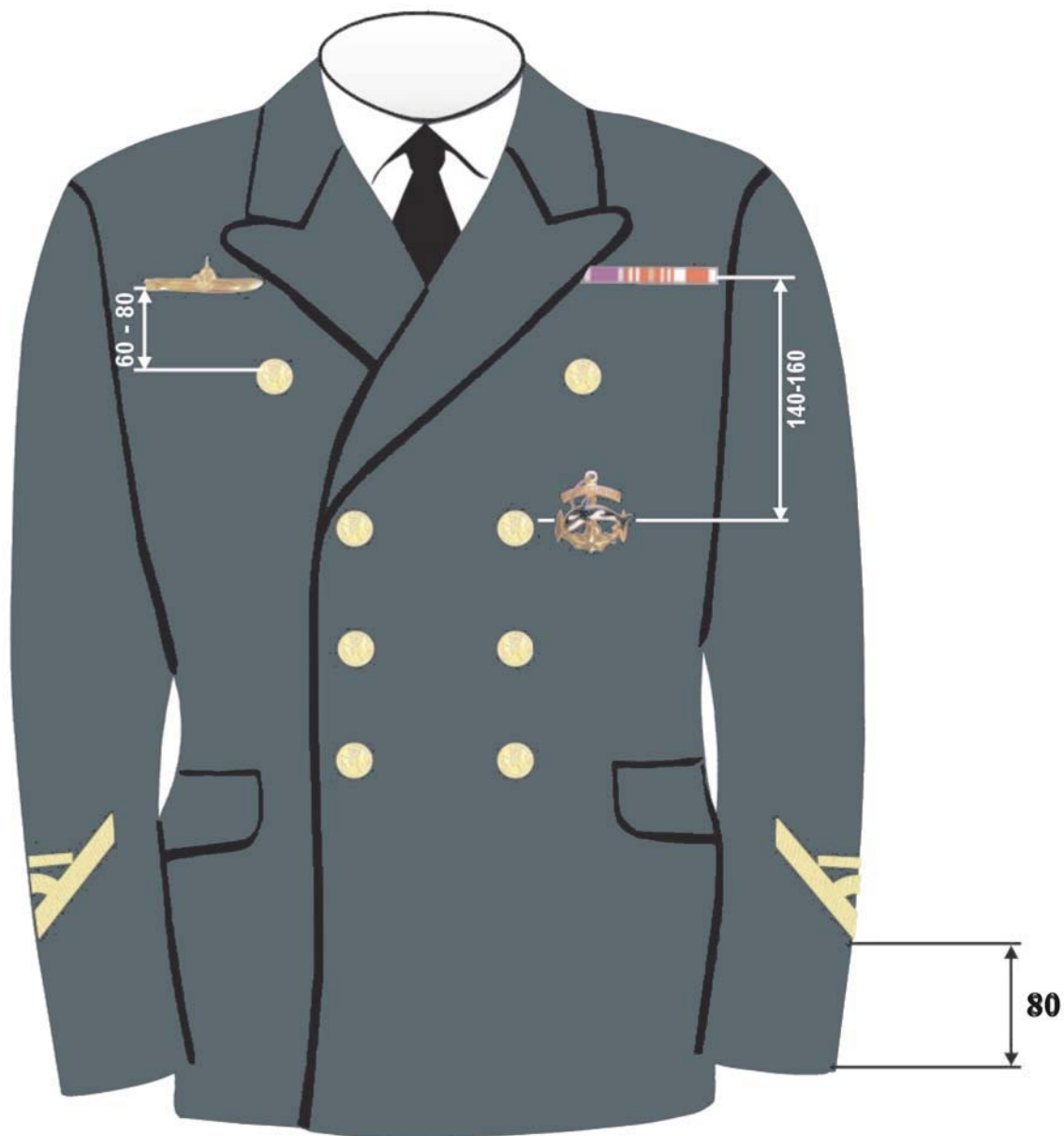
Rys. 3. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru galowego oficera Marynarki Wojennej

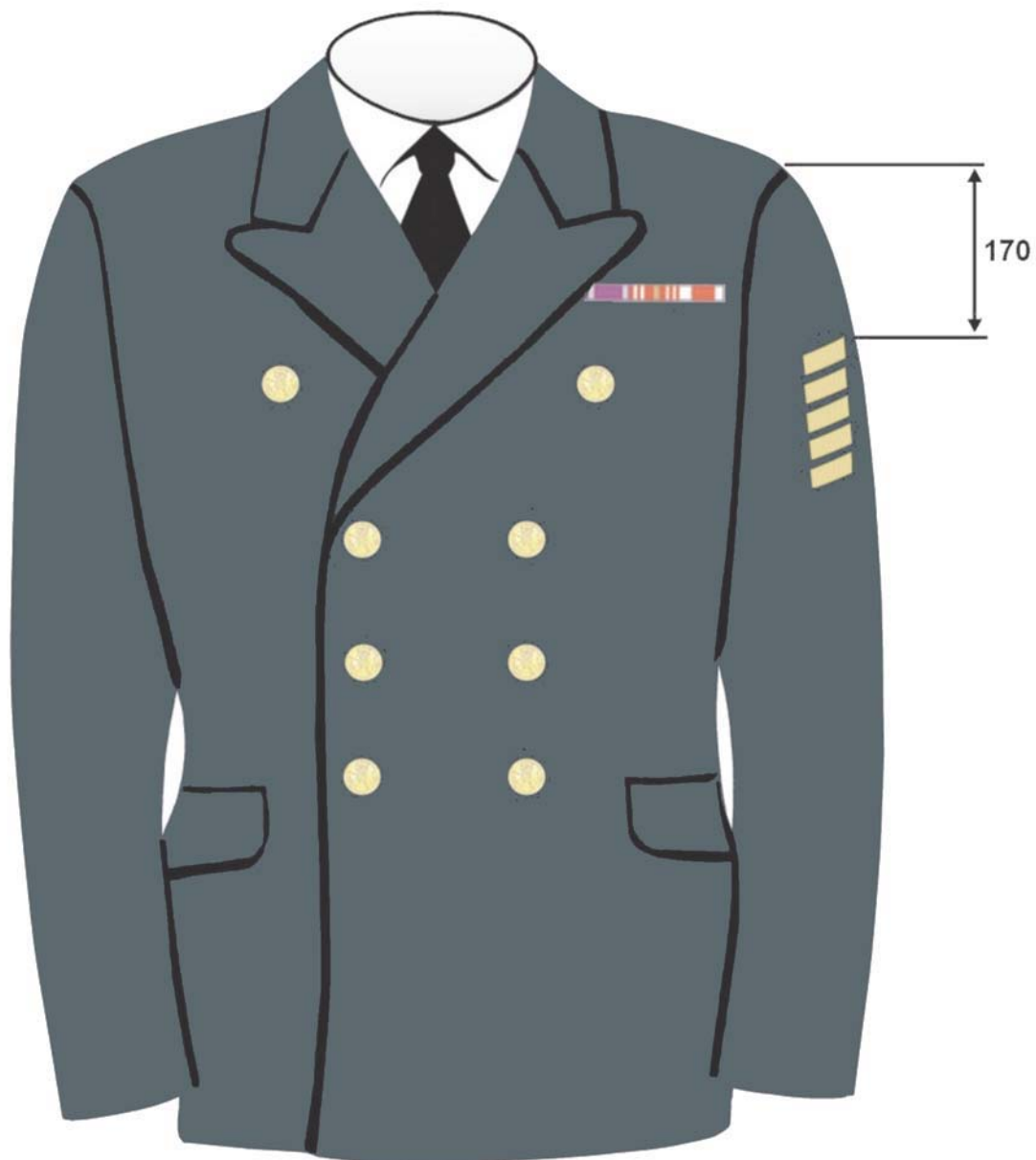
Rys. 4. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru wyjściowego oficera Wojsk Lądowych

Rys. 5. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru wyjściowego oficera Sił Powietrznych

Rys. 6. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru wyjściowego chorążego Marynarki Wojennej

Rys. 7. Sposób rozmieszczenia orderów, odznaczeń i odznak na kurtce ubioru wyjściowego podoficera Marynarki Wojennej